

Liść czy igła? Uzasadnienie kampanii dla Wolności

Przyroda lasu Wolność

Bory Tucholskie to obszar o powierzchni 4 tys. km², co odpowiada w przybliżeniu 1,3% powierzchni kraju. Rozciągające się na obszarze Równiny Charzykowskiej, Równiny Tucholskiej, Doliny Brdy, Wysoczyzny Świeckiej Bory swą rzeźbę zawdzięczają epoce lodowcowej, a szczególnie zlodowaceniowi bałtyckiemu.

W tym czasie u czoła lodowca tworzyły się pagórki moren czołowych, a na ich przedpolu powstawały rozległe równiny piaszczyste zwane sandrami, usypane przez wody roztopowe wypływające spod topniejących lodów.

Obecna szata roślinna Borów Tucholskich powstała niestety w wyniku zmian i przeobrażeń (powodowanych działalnością człowieka).

Do XV w. obszar Borów porastały lasy grądowe, buczyny i dąbrowy, które na skutek działalności człowieka zostały wyparte przez obecnie dominujące siedliska borowe.

Las Wolność, który jest głównym tematem tego artykułu znajduje się na terenie Borów Tucholskich. Las ten obejmuje południowo-zachodni obszar jeziora Charzykowskiego. W Borach Tucholskich jest on jedynym reprezentantem kwaśnej buczyny niżowej (*Luzulo pilosae* - *Fagetum*). Buki zajmują gleby utworzone z piasków gliniastych i z lekkich glin spłaszczonych. Drzewostan jest utworzony z buka, domieszkę stanowi często dąb bezszypułkowy lub sosna. Gatunki te są jednak sztucznie wprowadzone przez człowieka (Boiński 1992). W podszyciu spotykamy jarzębinę, a w słabo rozwiniętym runie najliczniej występują: zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*), gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum*), szczawik zajęczy (*Oxalis, acetosella*), konwalijka dwulistna (*Majanthemum bifoljum*) i kosmatka orzęsiona (*Luzula pilosa*). Występują tutaj również gatunki borowe: borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*), przetacznik leśny (*Veronica officinallis*). Przechadzając się wiosną można tutaj czasami zobaczyć coraz rzadszą i ginącą u nas przyłaszczkę (*Hepatica nobilis*), która kwitnie pięknie fioletowo.

Niewątpliwą atrakcją lasu Wolność jest niezwykle ukształtowanie jego terenu. Bogactwo form terenowych stanowi tutaj pasmo moreny czołowej tworzące potężne zagłębienia i wyniesienia. Wszystko to potęguje wrażenie niezwykłości i pierwotności.

Wzniesienie moreny czołowej osiąga na południowym zachodzie od jeziora Charzykowskiego swoje maksimum - 206 m n.p.m. (Góra Wolność). Jest to zarazem najwyższy punkt województwa bydgoskiego. Ze wzniesień Wolności roztacza się malowniczy widok na rynnowe jezioro Charzykowskie, leżące 121 m n.p.m. Znajduje się tutaj stanowisko pełnika europejskiego (*Trollis eurdpaesus*) niezwykle rzadkiej rośliny objętej ochroną gatunkową. Kolejną rzadkością jest stanowisko reliktu arktycznego, maliny moroszki (Wycech 1936).

Wycinanie lasu

Niestety, ten ostatni fragment buczyny i różnorodności biologicznej stoi w obliczu zagrożenia. Jest nim stopniowe wycinanie buka w obrębie Leśnictwa Wolność należącego do Nadleśnictwa Ryteł. Cięcia buka tłumaczy się tym, że młode buki rosnące pod okapem starszych potrzebują światła

i dlatego trzeba dokonać przerzedzenia. W pewnym sensie (z gospodarczego punktu widzenia) jest to działanie potrzebne. Jak jednak wytłumaczyć fakt wycinania w niektórych miejscach doszczętnie prawie całego oddziału leśnego [w gospodarce leśnej powierzchnia lasu podzielona jest na ponumerowane oddziały - red.]? Czy też chodzi o dostęp do światła?

Leśnicy tłumaczą takie działanie świętą księgą co się zowie operat [chodzi o tzw. operat urzędzeniowy lasu plan i urządzania lasu sporządzany na 10 lat, którego częścią jest plan cięć - red.].

Karygodnym działaniem było wycięcie buka w dużej części oddziału 457 w obrębie leśnictwa Wolność. Najgorsze jednak było wycięcie buka na zboczu przylegającym bezpośrednio do torfowiska, które jest wpisane do rejestru użytków ekologicznych jako część działki nr 457 LP oznaczonej w ewidencji Administracji Lasów Państwowych jako oddział 457b Leśnictwa Wolność obrębu Klosnowo nadleśnictwa Ryteł. Numer rejestru wojewódzkiego 44.

W rezultacie wspomnianej dewastacji gleba w pobliżu tego użytku ekologicznego jest zryta i podatna na erozję, a część gałęzi pochodzących ze ścinki leży na obszarze użytku. Co gorsze, w niektórych miejscach podsadza się sosnę.

Park Ekologiczny „Wolność”

Jako stowarzyszenie ekologiczno-kulturalne „Wspólna Ziemia” postanowiliśmy podjąć działania zmierzające do ochrony tego unikalnego w skali regionu lasu. Jest to jedyny na naszym terenie las o cechach zbliżonych do naturalnego. Lasu Wolność nie może dotknąć pinetyzacja (uparte zasiedlanie sosną zwyczajną - *Pinus silvestris*). Leśnicy zajmując pod uprawę sosny siedliska buka **niszczą** bogate gleby. Bory związane są z siedliskiem uboższym. Część borów powstała właśnie na skutek wytrzebiecia przez człowieka. innych gatunków drzew współzawodniczących z sosną. Bory natomiast mają bez wątpienia większe znaczenie ekonomiczne niż buczyna. Dzieje się tak dzięki szybszemu przyrostowi sosny niż buka.

Zatem niech przestaną brać górę względy ekonomiczne, a niech zaczną dominować walory estetyczne i przyrodnicze. Spróbujmy dostrzec w lesie drzewa, a nie drewno. **Chcemy, aby las Wolność stał się parkiem ekologicznym**, który by służył edukacji ekologicznej chojniczan i mieszkańców okolic.

Niewątpliwie przemawiającym do człowieka argumentem za nie wycinaniem starych drzew jest fakt, że dopiero 2700 młodych drzewek może wyprodukować tę ilość tlenu co jedno stare. Choćby tylko z tego powodu nie możemy mówić, że zasadzenie paru młodych drzew zrekompensuje wycięcie nawet jednego.

Rafał Chmara

Stowarzyszenie Wspólna Ziemia, Chojnice